

**caldarâm,
picioare,
în plin**

Radu Grindei

Radu
Grindei

**caldarâm,
picioare,
în plin**

himer a

caldarâm,
picioare,
în plin

Radu Grindei

1989

YALTA

Pactul de la Varșovia

Comunism

Ceaușescu

Perestroika

Decembrie 1989

Iliescu, Militaru, Măgureanu...

"Nu a fost vorba niciun moment de înlăturarea comunismului".

16 Decembrie 1989

Timișoara

Piața Maria - ora 17.00

Câteva zeci de oameni sunt adunați la casa pastorului Tokes. Pe seară apar forțe de menținerea ordinii: milițieni, militari cu scuturi și câini, mașini de pompieri. Se încearcă alungarea manifestanților. O parte din cei prezenți în Piața Maria s-au îndreptat spre Comitetul Județean de Partid, chemând cu ei pe toți cei întâlniți în cale. Cordoane de militari MI și grăniceri păzesc Comitetul Județean de Partid. Manifestația ia amploare, se dă foc unui chioșc de ziare, se aruncă cu pietre.

Se strigă: “Jos Ceaușescu!”, “Vrem libertate!”

Se fac arestări.

După lăsarea întunericului, numărul arestărilor ia amploare, atât la Comitetul Județean de Partid cât și în Piața Maria. Vânarea și arestarea manifestanților a continuat toată noaptea; au fost transportați la închisoarea de pe strada Popa Șapcă.

[Am aflat ulterior]

În aceeași seară, la orele 21.30, Ministrul Apărării Naționale, generalul Milea Vasile, ordona ieșirea armatei pe străzi. Toate patrulele s-au întors în cazarmă a două zi dimineață, la ora 8. Tot în cursul nopții de 16-17 Decembrie 1989, pastorul Tokes a fost evacuat din locuința sa. Ceaușescu, în urma informărilor primite de la primul secretar al județului Timiș, ordonă ministrului de interne, ministrului apărării naționale și șefului Securității Statului suprimarea revoltei. Pentru îndeplinirea acestor ordine, generalii Macri Emil și Mihalea Velicu, împreună cu alți ofițeri, se deplasează în noaptea de 16-17 decembrie spre Timișoara.

17 Decembrie 1989

Ziua cea mai lungă

Grupuri compacte de timișoreni sunt adunate în diferite puncte ale orașului: Piața Catedralei, Consiliul Județean, Piața Maria, Piața Libertății, Bv. 23 august, Calea Girocului, Piața Traian. La ora 10.00 începe demonstrația de forță - 500 de militari defilează pe străzile Timișoarei. Concomitent cu defilarea armatei, grupuri numeroase de manifestanți s-au îndreptat spre centrul orașului. Strigau: „Jos Ceuasescu”, „democrație”, „libertate”.

Revolta și-a extins aria, cuprinzând și alte părți din oraș.
[Am aflat ulterior]

Numărul demonstranților ajunge la 4000 de oameni.

Dialogul între părți este respins de generalul Mihalea. Trupele de securitate și miliție intervin, mulțimea este lovită; se folosesc gaze lacrimogene și jeturi de apă. La ora 13.30 Ministrul Apărării Naționale, generalul Milea Vasile, dă ordin armatei să intervină deoarece situația în Timișoara s-a agravat. Armata blochează diverse căi de acces din oraș. Se scot pe străzi

mașini de luptă și tancuri. Apariția tancurilor pe Calea Girocului a scos lumea din case. Manifestanții fac baricade din camioane și troleibuze. Își face prezența a doua coloană mecanizată. Manifestanții folosesc sticle incendiare, pietre, rângi. Trei tancuri au fost blocate și ulterior incendiate.

La ora 14.00 ocupăm sediul Comitetului Județean de Partid.
Forțele de ordine recuceresc sediul la ora 15.00

[Am aflat ulterior]

Ceaușescu îi ordonă secretarului CC al PCR, Ioan Coman, să se deplaseze de urgență la Timișoara pentru a oprima revolta: "...am dat ordin să se tragă...să se someze și, dacă nu se supun, să se tragă".

La ora 15.00 Ioan Coman decolează de pe aeroportul Otopeni, însoțit de o grupă operativă de ofițeri și generali.

La ora 15.15 Marele Stat Major ordonă să fie scoase toate materialele chimice. Ordinele sunt precise: forțele armate se pregătesc pentru luptă.

La ora 15.30 toate trupele intră în dispozitiv. Două elicoptere execută misiuni de recunoaștere deasupra orașului. Cordoane de soldați blochează accesul pe anumite străzi. Piața Operei din Timișoara s-a umplut de manifestanți. Trupe ale MAPN blochează accesul spre Primărie.

La ora 16.00 Ioan Coman aterizează la Timișoara. Manifestanții sparg vitrine, dau foc cărților lui Ceaușescu, aruncă cu sticle incendiare și blochează câteva tancuri.

La ora 16.30 se ordonă deschiderea focului de avertisment. Fotografiez un elicopter ce survola zona catedralei, apoi cordonul de militari ce bloca accesul manifestanților spre Primărie.

Întinericul se lasă rapid peste oraș.

Cerul este roșu intens.

Aveam 30 de ani.

Mă aflam în mijlocul unui grup de 200-300 de manifestanți și ne deplasam dinspre catedrală spre Comitetul Județean de Partid, ocolind pe la studenți. Speram să ni se alătore, dar n-a fost așa. Erau plecați din oraș. Alți oameni s-au alipit grupului. Strigam: „Jos comunismul!”.

La ora 17.00, la podul Decebal, s-a deschis foc asupra mulțimii. Nimănu-i venea să creadă... Prima rafală a fost în caldarâm, a doua la picioare, iar a treia în plin. Oamenii alergau disperăți într-o singură direcție, înapoi, trecând peste trupurile celor deja căzuți pe jos. Pe mâna stânga aveam canalul Bega, de cealaltă parte ne străjuia gardul de 3 metri al parcului Botanic, iar în față aveam cordonul de militari care tocmai trăsesese în noi. S-a tras foc cu foc,

e drept, la foc automat muream cu toții în câteva clipe. Nu am fost lăsați să ne recuperăm morții și răniții.

Adrenalina era la maxim. Nici acum, după ce văzusem că s-a tras în noi, nu ne venea să credem că se va trage! Sună stupid, dar așa a fost. Ne-am regrupat și ne-am deplasat spre Catedrala Mitropolitană, de unde plecasem cu ceva vreme în urmă. Am urmat același traseu și am ajuns la podul Mihai Vitezul. La jumătatea podului, s-a deschis focul dinspre catedrală. Același ritm, trei rafale, foc cu foc, caldarâm, picioare, în plin. Podul era iluminat, locul de unde se trăgea era în întuneric. Se vedeau doar focuri la gura țevii. Au căzut oameni.

La dreapta mea se afla o femeie de 60 de ani. Un glonț a lovit-o drept în frunte. Stătea nemișcată pe asfalt. Am făcut o fotografie, mult subexpusă, tremuram de frică. Nu știam cine trage și de ce, dar știam că acolo erau soldați, doar cu o ora în urmă... Morții și răniții de pe pod nu știu cine i-a adunat... odată cu împușcăturile am alergat ca șobolanii, în toate direcțiile. Frica ne copleșise. Ura creștea. Nu doream să fiu martir, prețuiam viața, iar ceilalți trebuie să fi simțit la fel. În timp ce alergam prin spatele catedralei, mi se amestecau în minte tot felul de imagini și gânduri. Nimic nu era clar. Nimic nu avea sens. Dilema maximă era că soldații care au tras în noi trebuiau să ne apere...nu-i așa? S-a tras și nu o dată; era a două oară și nu mai era loc de confuzie. Oameni trebuiau să moară.

La orizont aveam Podul Maria și alergam spre el. Se auzeau focuri de armă din toate direcțiile și nu credeam că voi scăpa cu viață. Eram disperat. TAB-uri și-au făcut apariția pe pod, înaintând spre catedrală. Eram încercuiți. Canalul Bega la stânga, soldați în fața catedralei, soldați pe pod. Mă gândeam să trec pe sub pod și să-mi croiesc drum pe acolo; la nevoie prin apă deși era decembrie. Adrenalina și spiritul de conservare lucrau intens. Am ajuns la capătul podului și am decis să trec pe deasupra. Reușisem. De acolo am alergat în continuare pe lângă canalul Bega, am urcat spre stradă, am traversat și am intrat în parc. M-am oprit să-mi trag răsuflarea și să evaluez situația. Îmi era teamă să mă întorc în Piața Catedralei sau la Operă, se trăgea.

Am traversat Parcul Central, apoi șoseaua către restaurantul Cina și am intrat într-un bloc din spatele cofetăriei Violeta. Am urcat câteva etaje și am intrat în apartamentul Danei. Familia ei era speriată, terorizată. Toți aveam aceleași sentimente. Au urmat ore în șir de teroare, focurile nu încetau. Eram atât de speriați încât am luat măsura de a intra în baie, mai exact în cadă. Era locul cel mai ferit din casă. Eventualele focuri de armă trase din casa scării, prin ușa de la intrare, nu puteau să ne atingă. Eram îngroziți. Se auzeau pași repezi pe casa scării și sunete metalice, se armau puști sau pistoale, se auzeau țipete... iar focurile de afară nu încetau. Niciunul dintre noi nu făcuse războiul, nu știam cum este cu adevărat. Stăteam întinși pe burtă. Tremuram. Cu timpul ne-am obișnuit cu această stare de asediu și după câteva ceasuri am stat chiar în picioare și ne-am apropiat de ferestre. Afară se auzeau și acum focuri de armă.

Așa a fost de fapt toată noaptea ce avea să urmeze.

Telefonam la prieteni din țară încercând să le spunem ce se întâmplă în Timișoara. Eram convinși că mii de oameni au fost împușcați. Cum puteam crede altfel, când fusesem de două ori în fața puștilor, când s-a tras, când au căzut oameni...și totul a durat doar două minute...? Ori de atunci s-au scurs multe ore de focuri. Prietenii din București nu știau cum să reacționeze, majoritatea închideau telefonul, alții spuneau că e o greșeală. Desigur le era teamă de ascultarea telefoanelor de către securitate, cu toții cunoșteam practica, știam ce înseamnă securitatea și forța ei de represiune. Nu e vorba de lașitate, situația era cu totul nouă. Noi eram în Timișoara, iar ei nu.

Se sunase și la Europa Liberă, pe la 7 seara, aceeași reacție de ezitare. Numărul morților anunțat de noi era de ordinul miilor - așa credeam atunci – de aici și neîncrederea postului de radio în noi. În mod sigur au primit zeci de telefoane care denunțau același lucru. Granițele țării erau închise; reporterii străini blocați acolo. Telefoane mobile sau NET nu existau, necum fotografie digitală.

Au trebuit să treacă câteva ore bune până Europa Liberă a îndrăznit să comunice situația din Timișoara. Cred că era ora 10 sau 11 noaptea. Vorbeau într-adevăr de masacrul de la Timișoara. Așa s-a reușit răspândirea cu eficacitate a veștii în toată țara. Am plecat spre casă la ora 9 seara, alergând pe străzi întunecate. Foarte puține apartamente erau iluminate.

Locuiam în Circumvalațiunii, într-un bloc de 4 etaje, cu vederea spre fabrica Fructus, Parcul Botanic, hotelul Continental. Și aici lumea era terorizată. Cei mai curajoși puseseră pături în geam, cât să poată aprinde un bec. Majoritatea însă, stătea pe întuneric. Așa am ales și eu. În acea noapte nu am mai îndrăznit să ies din casă. Se trăgea încontinuu. Am urcat însă pe acoperișul blocului, m-am tras spre marginea lui și de acolo am făcut o altă fotografie. Trasoarele brăzdau cerul. Nu știu cât timp am stat întins pe jos. Focurile au încetat dimineața, pe la ora 3 și jumătate.

Bilanțul zilei: 56 de morți la morga Spitalului Județean - cu plăgi prin împușcare. Aveam să aflu lucrul asta mult timp după consumarea evenimentelor; atunci însă credeam că au fost cu miile.

S-a tras cu muniție de război la Podul Decebal, podul Mihai Viteazu, Piața Maria, Catedrala Mitropolitană, Piața Operei, Piața Libertății, Bd. 23 August, Piața Traian, Calea Lipovei, Calea Girocului, Calea Sagului, Piața 700. Această zi și noaptea de 17-18 Decembrie 1989 au fost punctul culminant al revoluției.

[Am aflat ulterior]

Operațiunea TRANDAFIRUL

Elena Ceaușescu dispune transportul unui număr de 40 de cadavre de la Timișoara la București, în vederea incinerării. Doreau ștergerea urmelor masacrului. Generalul Nuță emite ordinul de ridicare a cadavrelor. Pe cursul nopții, o autoizotermă de la Comtim încarcă de la morga Spitalului Județean 43 de cadavre. La ora 5.45 autoizoterma pleacă din Timișoara spre București. La km 36 de pe autostrada București-Pitești transportul este preluat de o echipă a IGM București.

Operațiunea TRANDAFIRUL se încheie.

Operațiunea VAMA

Autoizoterma ajunge la crematoriul Cenușa din București, unde urmează să aibă loc arderea cadavrelor; 10 femei, restul bărbați. Unii îmbrăcați, alții goi. Tineri între 30-40 ani, majoritatea împușcați, unii tăiați cu baionete sau cuțite, doi cu capetele zdrobite, alții cu mâinile și picioarele rupte. Patru (4) tomberoane cu cenușă au rezultat în urma arderii revoluționarilor din Timișoara. Conținutul tomberoanelor a fost deversat într-o gură de canal de lângă localitatea Popești-Leordeni.

Operațiunea VAMA se încheiase.

Si drumul eroic al celor 43...

18 Decembrie 1989

Timișoara

București, 8.30 - Ceaușescu pleacă într-o vizită oficială în Iran. În Timișoara, în fabrici și uzine, se desfășurau ședințe de condamnare a „actelor de vandalism” comise de „huligani”. În fața Operei încă mai ardeau cărțile lui Ceaușescu și întreaga piață era blocată de forțe de ordine, securitate și armată. Aceștia încercau să împrăștie „huliganii”. Grupuri noi de oameni apăreau în piață. Au fost clipe de mare solidaritate. Mă bucur că le-am trăit. Cred că teama dispăruse, dorința de libertate îi luase locul. Greu de explicat sentimentele trăite atunci. Timișoara era în grevă generală. După-amiază s-a deschis foc asupra manifestanților aflați pe treptele Catedralei. Deasemenea și în Piața Traian, Calea Girocului și la Electrotimiș. La ora 18.00 în fața Catedralei s-au aruncat grenade lacrimogene. Acțiunea s-a soldat cu morți și răniți.

Catedrala avea porțile închise!

19 Decembrie 1989

Timișoara

Dimineața, manifestații de masă au loc în mai multe întreprinderi: ELBA, 6 Martie, Electromotor, Azur, Solventul, Spumotim, UMT. Muncitorii de la ELBA cereau armatei să părăsească întreprinderea și conducerea să fie schimbată. Apoi au ieșit în stradă. Au loc noi altercații între manifestanți și organele de reprimare.

20 Decembrie 1989

Timișoara

Muncitorii din marile fabrici timișorene s-au adunat în Piața Operei și a Consiliului Județean. „Jos Ceaușescu, Vrem libertate!” De la balconul Operei se vorbea la microfon; s-au scandat lozinci anticeaușiste, s-a cântat, s-au spus rugăciuni și s-au comemorat morții din zilele trecute. S-a constituit Frontul Democratic Român. Am auzit pentru prima dată strigându-se din mulțime numele lui Ion Iliescu. Nu auzisem până atunci de el și nici nu știam cine este. Am întrebat cine-i omul; nu mi s-a răspuns...

În noaptea de 20 spre 21 decembrie am rămas în fața Operei doar câteva sute de revoluționari.

București, 15.00 - Ceaușescu se întoarce din Iran.

21 Decembrie 1989

Timișoara

Încă de la orele dimineții vreo 200.000 de oameni manifestau în Piața Operei. Din balconul Operei s-a citit proclamația Frontului Democratic Român. În Gara de Nord au sosit trenuri cu „luptători” din Gărzile Patriotice – veneau din Târgu Jiu, Turnu Severin, Caracal, Motru și erau dotați cu ciomege și cozi de lopeți. Au fost informați că Timișoara a fost invadată de unguri și trebuie eliberată. Au fost întâmpinați de grupuri de revoluționari și convingși de realitatea evenimentelor. Oltenii trec de partea revoluționarilor. Armata făcea planuri pentru capturarea liderilor de la Operă.

22 Decembrie 1989

Timișoara

Cacealmaua de la Cimitirul Săracilor.

Cadavre din gropi comune au fost deshumate, toată lumea crezând că sunt revoluționarii din zilele trecute. Imagini grotești aveam să văd în această dimineață. Nu mai văzusem oameni tăiați pe burtă de sus până jos, legați cu sârmă ghimpată, cusuți în bătaie de joc...Am făcut zeci de poze. Mult mai târziu am aflat că nu aveau de a face cu revoluția...erau scoși la iveală pentru a întârâta masele de protestatari. Atunci însă, credeam cu tărie că forțe bestiale ale securității făcuseră această operă hidoasă. Acele imagini le-am dus ulterior și la București (aveam prieteni în Cinematografie), iar apoi au fost preluate de presa internațională. Comentariile erau făcute în același sens.

La orele 11.30 timișorenii urmăreau la TV desfășurarea evenimentelor din București. La ora 12.05, Ceaușescu și Elena își iau zborul cu elicopterul.

Victorie!

Da, credeam în victoria revoluției.

caldarâm,
picioare,
în plin

Radu Grindei

23 Decembrie 1989

Timișoara

Diversiunea atacului aerian.

Diversiunea terorismului extern.

Nimic adevărat.

Noaptea am plecat cu trenul la București.

caldarâm,
picioare,
în plin

Radu Grindei

24 Decembrie 1989

București

Kilometrul zero.

Prezenți zeci de mii de manifestați, alias “huligani”.

25 Decembrie 1989

Cuplul Ceaușescu este condamnat la moarte, în urma unui proces rușinos.

Are loc execuția.

Nu va urma !

Designer:
Ștefan Lucuț

Print:
AZERO (București)

ISHO

râmăria

AGAPE
ARTĂ & NATURĂ

Radu
Grindei

**caldarâm,
picioare,
în plin**



himer a